

Irene van de Mheen

Visat núm. 13
(abril 2012)

Vaig néixer a Ermelo, un poble del centre dels Països Baixos (1967). Després de viure i treballar més de setze anys a Barcelona, ara en fa gairebé cinc que visc a Amsterdam. A Barcelona, primer vaig aprendre espanyol i després català.

Tota la vida m'havia agradat molt llegir i escriure, però també l'art, de manera que vaig estudiar belles arts a Kampen. Durant els estudis vaig fer un curs a l'Escola Massana de Barcelona que em va resultar de gran importància; un cop vaig finalitzar la carrera de belles arts a Kampen, de seguida vaig tornar a Barcelona, on vaig poder compaginar la meva pràctica com artista amb feines diferents, com ara lectora per a les editorials Edebé, Alfaguara i Ediciones B, traductora i intèrpret i hostessa d'avions, que em van integrar a la vida barcelonina. El català em va agradar; m'agrada com sona i m'agraden les seves paraules tan curtes i precises.

De tornada als Països Baixos vaig treballar en una empresa de traduccions comercials, mentre feia traduccions relacionades amb el món de l'art per a artistes i especialistes. Encara no havia satisfet, però, les ganes de traduir novel·les. Somiava en traduir Pere Calders al neerlandès i l'escriptor neerlandès Belcampo a l'espanyol. Però em vaig adonar que, tot i els anys que havia viscut fora, l'idioma en què hauria d'escriure era el neerlandès. De manera que vaig fer un curs de traducció literària al Vertalersvakschool (Escola de Traducció Literària) a Amsterdam, i com que no hi havia cursos de català, en vaig fer un d'espanyol-neerlandès. Aleshores vaig iniciar la meva activitat com a traductora literària amb la traducció al neerlandès de *Maletes perdudes* de Jordi Puntí, seguida de *Lo que esconde tu nombre* de Clara Sánchez, de l'espanyol. Entre traducció i traducció continuo amb els meus dibuixos i instal·lacions.

Gràcies a la recomanació d'un dels meus professors, una editorial em va trucar per oferir-me traduir *Maletes perdudes*. Això, de seguida, em va entusiasmar. No només perquè seria la meva primera novel·la, sinó també perquè coneixia Jordi Puntí per les seves columnes al diari i per formar part dels Germans Miranda, a més d'haver-lo vist alguna vegada en festes d'un amic comú. Així doncs, es tractava ben bé d'una casualitat perquè l'editorial no podia pas saber-ho. A més a més, com que vaig viure molts anys a Barcelona i conec la ciutat d'abans dels Jocs Olímpics, tot el que té a veure amb Barcelona em porta bons records i em produeix molta nostàlgia. Encara hi vaig trobar més casualitats: l'autor de *Maletes perdudes* i jo vam néixer el mateix any i el meu pare havia estat conductor de camions. De petita, ja amb tres o quatre anys, m'apassionava la feina del meu pare, l'acompanyava i somiava que de gran seria camionera.

Un cop vaig haver llegit el llibre no podia esperar a traduir-lo. Després d'haver superat la prova de traducció, vaig sol·licitar un *mentoraat*; el Centre per a la Traducció Literària (Expertisesentrum Literair Vertalen) ofereix beques que proporcionen un mentor que dona suport a la traducció. El

meu mentor va ser Adri Boon.

Maletes perdudes és una novel·la picaresca o una novel·la psicològica que té diferents capes: es pot llegir com una novel·la d'aventures i prou, però és alhora un retrat interessant de la societat espanyola sota el règim de Franco, a la dècada dels seixanta i setanta, que contrasta amb la resta d'Europa. Vaig aprendre molt sobre la història i cultura catalana i espanyola, vaig assabentar-me de molts fets interessants sobre Barcelona, i vaig entendre coses dels meus amics catalans. La novel·la és, alhora, una recerca d'arrels i de passat, d'identitat, de llibertat i d'amistat. L'estil del llibre és molt divers: des de contemplacions filosòfiques fins a bretolades; de retrats psicològics a aventures detectivesques a l'estil de les pel·lícules de sèrie B. Encara que jo ja m'identificava força amb el llibre, dedicar-li tant de temps va intensificar aquest lligam. Fins i tot després de llegir la novel·la més de deu vegades, encara m'emocionava.

L'estil de Jordi Puntí és àgil, lleuger i molt ric, és divertit, optimista i arrossegador. Jordi Puntí és un narrador nat i m'agrada com sap entreteixir les altres històries sense perdre el fil principal. La seva és una novel·la que m'hauria agradat escriure, en cas que tingués intenció d'escriure'n cap. M'agrada deixar-me atrapar per les històries dels altres i intentar traduir-les a la meua llengua; hi havia moltes frases, fragments, que de seguida sabia com dir en neerlandès. El que em va agradar molt va ser haver de trobar el registre adequat per als diàlegs, per exemple: esbrinar com parlaven els estudiants als anys seixanta, els treballadors i els camioners —qüestió que en alguns casos vaig resoldre incloent-hi expressions que solia utilitzar el meu pare—, i com parlen avui en dia les noies adolescents, una tieta gran de poble o els homes de trenta anys.

Encara que l'estil és lleuger i àgil, *Maletes perdudes* no va ser gens fàcil de traduir. Hi havia expressions i paraules que ja no se senten gaire sovint. Va ser tot un repte buscar-ne l'equivalent en neerlandès, amb el mateix significat i també la mateixa intenció. També reconèixer i traduir frases col·loquials va ser més difícil del que em pensava. Altres dificultats van ser els salts en el temps, les diferents veus de narració —fins i tot una narració en primera persona del plural— i els canvis de registre: informal i col·loquial, formal i antiquat o d'estil franquista.

El llibre *Maletes perdudes* (en neerlandès: *Verloren bagage*) va ser molt ben rebut a Holanda, fins i tot se'n va fer una segona edició. Vaig fer una petita entrevista a l'autor per a una revista holandesa. He de dir que Jordi Puntí durant el procés de traducció va ser molt amable. És clar que no em podia ajudar amb el neerlandès, però sí a aclarir expressions, contextos, etc. L'Institut Ramon Llull em va convidar, per tal de finalitzar la traducció, a passar unes setmanes a Barcelona, i llavors vaig tenir l'oportunitat de trobar-me amb Jordi Puntí en persona. Un bon final per a la meua primera traducció d'una novel·la.